

Granskning av samverkan kring arbetet med barn och unga som riskerar att fara illa

Karlstads kommun

November 2021

Projektledare: Erika Brolin

Projektmedarbetare: Sara Ljungberg

Kvalitetssäkrare: Karin Magnusson

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Karlstads kommun genomfört en granskning av samverkan kring barn som riskerar att fara illa. Syftet med granskningen är att bedöma om barn- och ungdomsnämnden och arbetsmarknads- och socialnämnden säkerställer en ändamålsenlig samverkan för barn och unga som riskerar att fara illa.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att barn- och ungdomsnämnden och arbetsmarknads- och socialnämnden *i allt väsentligt* säkerställer en ändamålsenlig samverkan för barn och unga som riskerar att fara illa.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning
Finns det tillräckliga strukturer och riktlinjer för samverkan på övergripande nivå mellan aktörer inom kommunen?	Ja
Finns det fastställda riktlinjer för hur samverkan ska ske på individnivå?	Ja
Finns det analyser av behov av tidiga insatser riktade till barn som riskerar att fara illa? Har det utifrån gjorda analyser vidtagits åtgärder?	Ja
Följs resultatet av arbetet inom området upp?	Ja

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning vill vi lämna följande rekommendation:

- Att se över möjligheten att erbjuda stöd i föräldraskapet till föräldrar med barn i alla åldrar och i hela kommunen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	0
Inledning	3
Bakgrund	5
Syfte och revisionsfrågor	5
Revisionskriterier	5
Avgränsning	5
Metod	3
Granskningsresultat	5
Strukturer och riktlinjer för samverkan	5
lakttagelser	5
Riktlinjer för samverkan på individnivå	7
Analyser av behov av tidiga insatser	10
lakttagelser	10
Uppföljning av arbetet	12
Samlad bedömning	14
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	14
Rekommendationer	16

Inledning

Bakgrund

Att inte upptäcka barn och unga som riskerar att fara illa orsakar mycket lidande och kan komma att bli väldigt kostsamt. För att lyckas med tidiga insatser riktade till barn och unga som riskerar att fara illa krävs ett nära samarbete mellan skolan och socialtjänsten och de behöver ha uppbyggda kontaktvägar till andra väsentliga aktörer såsom regionens verksamheter som riktar sig till målgruppen.

Myndigheter har en allmän lagstadgad skyldighet att samverka enligt 8 § förvaltningslagen. När det gäller frågor som rör barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa finns även en särskild skyldighet att samverka. Detta regleras i lagstiftning för polis, förskola och skola (skollag), socialtjänst (socialtjänstlag) samt hälso- och sjukvård. Lag om samverkan gäller även enskilt bedriven sjukvård, förskola, skola och skolbarnomsorg.

I en fungerande samverkan är det bland annat av stor vikt att det i kommunen finns fungerande rutiner för anmälan av oro till socialtjänsten, rutiner för utredning av barn som misstänks fara illa och tillgång till insatser för att möta barn, unga och familjer i behov av stöd. En framgångsrik samverkan kräver struktur i form av tydlig arbetsfördelning och rutiner för samverkan.

Revisorerna har utifrån en bedömning av risk och väsentlighet beslutat att göra en fördjupad granskning av kommunens arbete kring barn och ungdomar som riskerar att fara illa.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om barn- och ungdomsnämnden och arbetsmarknads- och socialnämnden säkerställer en ändamålsenlig samverkan för barn och unga som riskerar att fara illa. Följande revisionsfrågor används för att svara mot syftet:

1. Finns det tillräckliga strukturer och riktlinjer för samverkan på övergripande nivå mellan aktörer inom kommunen?
2. Finns det fastställda riktlinjer för hur samverkan ska ske på individnivå?
3. Finns det analyser av behov av tidiga insatser riktade till barn som riskerar att fara illa?
 - a. Har det utifrån gjorda analyser vidtagits åtgärder?
4. Följs resultatet av arbetet inom området upp?

Revisionskriterier

Granskningen har genomförts med utgångspunkt i följande revisionskriterier:

- 5 kap 1a § socialtjänstlagen (2001:453)
- 29 kap 13 § skollagen (2010:800)

Avgränsning

Granskningen avgränsas till att gälla barn som finns inom grundskolans verksamhet F-6.

Metod

Granskning av rutiner och riktlinjer som rör samverkan på övergripande nivå samt på individnivå. Bland annat handlingsplaner och riktlinjer.

Intervjuer med:

- Ansvarig för skolans verksamhetsområde
- Ett urval av rektorer, (gruppintervju)
- Representanter från elevhälsan (gruppintervju)
- Avdelningschef centrala elevhälsan
- Ansvarig för socialtjänstens område 0-18 år
- Representanter från socialtjänstens myndighetsavdelning

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Granskningsresultat

Strukturer och riktlinjer för samverkan

Revisionsfråga 1: Finns det tillräckliga strukturer och riktlinjer för samverkan på övergripande nivå mellan aktörer inom kommunen?

lakttagelser

Samverkan mellan skola och socialtjänst sker i Karlstads kommun på flera olika sätt och på flera olika nivåer. Därutöver finns också strukturer för samverkan med andra aktörer, exempelvis polis och Region Värmland.

Nedan följer en beskrivning över de huvudsakliga samverkansstrukturer som finns.

Samverkan med aktörer inom kommunen

I Karlstads kommun finns ett samverkansorgan kallat *Samverkan barn och ungdom*, som syftar till att underlätta arbetet mellan förvaltningarna i Karlstads kommun. I samverkan barn och ungdom ingår representanter från både nämnder och förvaltningar. Gruppen, vars uppgift är att fungera som ett informations- och diskussionsforum, träffas fyra gånger per år och arbetar med frågor som berör barn och unga med fokus på drog- och brottsförebyggande insatser. Samverkansorganet har ett antaget reglemente¹, som tydliggör uppgifter, organisation och sammansättning. Gruppen ska arbeta förebyggande och ta initiativ till samordning inom området när det behövs. Barnkonventionen framhålls utgöra grund för gruppens arbete. Barn- och ungdomsnämndens ordförande är även ordförande i Samverkan barn och ungdom. Enligt intervjuade uppfattas ovanstående samverkansorgan fungera väl och med en god kontinuitet.

Vidare sker samverkan genom *Mjuka Gruppen* som består av bland annat direktörer för förvaltningarna tillhörande de så kallade mjuka nämnderna; arbetsmarknad- och socialnämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, barn- och ungdomsnämnden, vård- och omsorgsnämnden samt och kultur- och fritidsnämnden. Gruppen träffas kontinuerligt och syftet är att hitta synergieffekter mellan förvaltningarna. Inom ramen för gruppen kan både dilemman och utvecklingsfrågor lyftas inom ramen för målgruppen. Vid intervju nämns att gruppen har initierat projekt i kommunen, däribland *skolnärvaroprojektet*.

Barn- och ungdomsförvaltningen, social- och arbetsmarknadsförvaltningen samt gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen har sedan år 2016 haft en samverkan genom *skolnärvaroprojektet*. Projektet beviljades i juni 2016 tio miljoner kronor från Karlstads kommuns sociala investeringsfond, vilka skulle fördelas över åren 2016–2019. Projektets syfte har varit att öka skolnärvaron hos elever i grund- och gymnasieskolan samt minska behovet av åtgärdande insatser genom ett ökat fokus på främjande och förebyggande arbete. För arbetet har mål funnits upprättade, både kort- och långsiktiga. Bland annat att:

- Få elever som stannat hemma från skolan tillbaka
- Ökad skolnärvaro
- Ökad måluppfyllelse
- Ökad kunskap hos all skolpersonal om faktorer som främjar skolnärvaro

¹ Reglemente för samverkan barn och ungdom antaget av kommunfullmäktige 2011-03-17.

- Systematiserade rutiner vid tidigt skede av frånvaro

Socialtjänsten i Karlstad har också fältsekreterare som finns representerade på skolor, fritidsgårdar och vid olika ungdomsarrangemang. Fokus är på områden med hög oro och social problematik och mycket av arbetet sker i samarbete med polis, trygghetscenter, fritidsgårdar, skolor med flera. Enligt intervjuade upplevs samarbetet mellan fältsekreterare och skolor fungera väl och skolor uppges kunna ta kontakt med fältgruppen vid behov.

Vidare har socialtjänsten utvecklat ett förebyggande arbete med polis. Socialsekreterare i samverkan med polis arbetar förebyggande med orossamtal som sker på polisens initiativ. På socialtjänstens så kallade nätverksenhet finns två tjänster som arbetar med detta.

Samverkan med aktörer utanför kommunens gränser

Även om denna granskning primärt avser barn i årskurs F-6 betonas vid intervjuer vikten av tidiga insatser i förebyggande och främjande syfte. Mellan Region Värmland och Karlstad kommun finns en överenskommelse som tydliggör samverkansuppdraget mellan barnavårdscentral och förskola. *Samverkan Barnhälsonätverk 2021 – Karlstad kommun och Region Värmland*. Av överenskommelsen framgår att samverkan kan ske på två sätt; samverkan kring hela barngruppen (barnhälsonätverk, BHN) och det enskilda barnet (barnhälsoteam, BHT). För att kunna arbeta hälsofrämjande och förebyggande är barnhälsonätverk (BHN) ett forum för bredare samverkan på organisationsnivå mellan förskola och barnhälsovård (BHV). Barnhälsonätverket träffas minst tre gånger per år. Sammankallande är rektor för förskolan eller annan av nätverket utsedd person. Barnhälsoteam sammankallas utifrån ett enskilt barns behov där båda verksamheterna, förskolan och BVC, kan hjälpa varandra. Vid samverkan som rör ett enskilt barn måste respektive huvudman inhämta samtycke från berörda vårdnadshavare.

Avdelningschef inom socialtjänsten för barn och unga sitter med i samverkansforumet Nya Perspektiv, område barnalivet. I den arbetsgruppen ingår tjänstepersoner från olika kommuner i Värmlands socialtjänst och skola samt tjänstepersoner från olika verksamheter inom regionen. Arbetsgruppen träffas ca 3 ggr per termin. Nya Perspektiv har en övergripande struktur med en beredningsgrupp bestående av kommunledningar, regionledning, ledning för skola, socialtjänst och ledning för hälso- och sjukvård.

Bedömning

Revisionsfråga 1: Finns det tillräckliga strukturer och riktlinjer för samverkan på övergripande nivå mellan aktörer inom kommunen?

Ja.

Både i skollagen och i socialtjänstlagen finns bestämmelser om samverkan kring barn som far illa eller riskerar att fara illa. Vi kan i granskningen konstatera att det i Karlstads kommun finns dokumenterade strukturer för samverkan på övergripande nivå i form av samverkansorganet *Samverkan barn och ungdom*. Vidare finns en samverkan genom

direktörsgruppen *Mjuka gruppen*. Utöver dessa har exempelvis skolnärvaroprojektet bedrivits utifrån ett identifierat behov av åtgärder för att komma tillrätta med problematisk skolfrånvaro, som i sig utgör en riskfaktor för barn och unga.

Även om vår granskning fokuserar på samverkan mellan aktörer inom kommunen noterar vi att det även finns dokumenterade strukturer för samverkan med regionen i frågor som rör barn och unga som riskerar att fara illa.

Riktlinjer för samverkan på individnivå

Revisionsfråga 2: Finns det fastställda riktlinjer för hur samverkan ska ske på individnivå?

lakttagelser

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen, barn- och ungdomsförvaltningen samt gymnasie- och vuxenförvaltningen har en gemensam sida på kommunens intranät Solsidan. På Solsidan finns information och styrdokument för samverkan och för den berörda målgruppen. Syftet med sidan uppges vara att skapa förutsättningar för att arbetet utförs på ett korrekt och enhetligt sätt. På sidan finns därför rutiner, blanketter och mallar samlade, både de som är gemensamma för alla och de som är specifika för respektive förvaltning. Solsidan är uppbyggd utifrån olika processer/teman såsom exempelvis barnkonventionen, anmälan, utredning/kartläggning, förebyggande och hälsofrämjande arbete, insatser och åtgärder, placering, SIP, våld förtryck och människohandel, risk och missbruk, suicid och skyddade personuppgifter.

Hur samverkan ska ske i individärenden finns fastställt i *Gemensam handlingsplan - Gemensam riktlinje kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa* som är upprättad 2019-11-01 av arbetsmarknads- och socialförvaltningen, barn- och ungdomsförvaltningen samt gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen. Handlingsplanen innehåller bland annat information om hur en orosanmälan ska göras, varför det behövs samt vad anmälningskyldigheten för den som arbetar inom skola innebär. Den tydliggör vad en förhandsbedömning² innebär, hur en utredning kan gå till samt vilken typ av insatser som kan bli aktuella. I en bilaga redogörs för den sekretess som gäller mellan olika myndigheter. Handlingsplanen ska ses över en gång per år.

I ovanstående handlingsplan framgår att skolpersonal vid behov kan ta kontakt med familjeavdelningens mottagningsgrupp för anonym konsultation om den aktuella oron, för att få stöd i vad som behöver göras och om det finns skäl för att göra en anmälan. Vid intervjuer beskrivs stödet fungera väl och att det i huvudsak är skolornas kuratorer som ringer.

I den gemensamma handlingsplanen framgår vidare att, och på vilket sätt, den som gör en orosanmälan kan få veta att anmälan har tagits emot och av vem. Det framgår att anmälaren efter begäran kan få reda på om socialtjänsten har eller inte har inlett en utredning, alternativt om en utredning redan pågår. Enligt intervjuade finns möjlighet att i anmälningsformuläret kryssa i om intresse finns av sådan återkoppling. Vi noterar att det

² När en orosanmälan inkommer till socialtjänsten ska beslut om huruvida utredning ska inledas eller inte fattas inom 14 dagar. Den bedömningen kallas för förhandsbedömning.

i blanketten för anmälan enligt 14 kap 1 § socialtjänstlagen finns en möjlighet att fylla i om man önskar återkoppling eller inte.

Vid intervju med lärare beskrivs kännedomen om den tidigare nämnda handlingsplanen som låg. Däremot ges uttryck för en god kännedom om den anmälningsplikt som föreligger. Även om handlingsplanen i sig inte är fullt ut känd i verksamheterna framhålls av de intervjuade en samstämmig bild av att all nödvändig information finns att tillgå på intranätet. Vidare uppger samtliga lärare att skolans övriga personal såsom rektor och elevhälsoteam finns lättillgängliga och utgör ett stöd vid behov eller uppkommen situation och att man som lärare inte känner sig ensam. Samtliga kommunala grundskolor i Karlstads har tillgång till elevhälsoteam som ger stöd och kan hänvisa till externa resurser. Inom teamen finns skolsköterska, skolläkare, specialpedagog, skolkurator och skolpsykolog representerade i varierad omfattning utifrån skolornas olika behov. Intervjuade framhåller att kompetensen och resurserna inom elevhälsoteamen uppfattas som tillräckliga. Information om anmälningsplikten till skolans personal ges i huvudsak av rektor och kurator vid APT eller andra möten på skolorna. Vidare har kuratorer och specialpedagoger professionsnätverk där ovanstående ämne diskuteras.

I handlingsplanen framgår att socialtjänsten årligen ska bjuda in till informationsmöten gällande anmälningsplikten. Vid intervjuer med skolpersonal (lärare och elevhälsopersonal) beskrivs kännedomen om dessa informationsmöten som varierad. Vid intervju med socialtjänsten anges att möjligheten att bjuda in till dessa möten i fysisk form har begränsats i och med covid-19-pandemin. En ytterligare anledning till att kännedomen om dessa informationsmöten är låg beskrivs vara att inbjudningarna inte kommuniceras från socialförvaltningen till barn- och utbildningsförvaltningen på ett tillfredsställande sätt, framförallt på grund av begränsningar i kännedomen av varandras organisation. Enligt intervjuade har ovanstående hinder uppmärksammats och planeras att åtgärdas framgent.

Vid intervjuer framkommer att anmälningsförfarandet sker på likartat sätt i de båda skolenheterna som omfattas av denna granskning. Det är i huvudsak skolans kurator som fyller i själva orosanmälan och rektor som undertecknar, även i de fall som en eller flera lärare uppmärksammat oro kring en elev. Läraren läser sedan igenom den anmälan som skrivits. Av genomförda intervjuer framkommer att det föreligger skillnader mellan skolornas erfarenhet och omfattning av att göra en anmälan. Vidare framkommer att orsakerna till anmälan kan också variera mellan skolorna, detta då det förekommer olika utmaningar i olika geografiska delar i Karlstad. På en skola är utmaningarna främst kopplade till socioekonomi, droger och lågt föräldraengagemang. På den andra skolan är hemmasittare och psykisk ohälsa mer vanligt förekommande. Omfattningen av kontakten med socialtjänsten varierar också mellan enheterna. På en av skolorna där kuratorn arbetar heltid uppges ca 50% av arbetstiden läggas på kontakt med socialtjänsten. På den andra skolenheten har kuratorn vid tiden för granskningen en delad tjänst som kurator mellan två skolenheter och har inte lika mycket kontakt med socialtjänsten, då behovet av detta inte anses finnas i samma utsträckning. Båda kuratorerna uppger att man generellt sett hade velat lägga mer av sin arbetstid på förebyggande arbete.

Inom socialtjänsten i Karlstads kommun är det den så kallade mottagningsenheten som tar emot orosanmälan och genomför förhandsbedömningen som ska utmytna i beslut om att inleda eller inte inleda utredning. I de fall som utredning inleds skicka ärendet vidare till utredningsenheten där utredande socialsekreterare ansvarar för resterande delar av

utredningsprocessen. Utifrån genomförda intervjuer konstateras att det bland socialtjänstens personal i huvudsak är ärendehandledare (socialsekreterarnas närmaste arbetsledning i ärendehantering) som har kännedom om ovan nämnda handlingsplan. Vidare uppges att flera av socialtjänstens personal jobbar mycket nära skolan och det beskrivs finnas en hög medvetenhet hos båda parter kring vikten av en obruten skolgång.

Det finns en *Riktlinje samordnad individuell planering (SIP)*³ upprättad av barn- och ungdomsförvaltningen, social- och arbetsmarknadsförvaltningen samt gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen. Riktlinjen syftar till att tydliggöra det gemensamma ansvaret för arbetet med de samordnade individuella planerna. Vidare innehåller riktlinjen exempelvis mål, ansvarsfördelning och en beskrivning av SIP-processen. Intervjuade från både skola och socialtjänst ger uttryck för att samverkan på individnivå i huvudsak fungerar väl och att båda parter vanligtvis deltar i de SIP:ar man kallas till. Dock framhålls att det inte alltid är lika enkelt att få en representant från Region Värmland att delta.

För ungdomar som bedömts vara i behov av vård och boende enligt socialtjänstlagen (SoL) eller lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) finns en *Rutin för ungdomar med insatsen Fenix och ungdomar placerade på Charly HVB*⁴ med skolgång i klassen Helix, daterad 2019-12-13. Rutinen är upprättad av arbetsmarknads- och socialförvaltningen, barn- och ungdomsförvaltningen samt gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen. Målgruppen för verksamheten är ungdomar mellan 13 och 18 år som bedömts vara i behov av vård och boende enligt socialtjänstlagen eller lagen om vård av unga på kommunens HVB Charly. Rutinen innehåller information om inskrivning av elev, överlämning vid inskrivning, rutiner kring elevens vistelse på helix, samt överlämning vid övergång från Helix till annan skola.

Vidare finns en *Regional samverkansrutin vid familjehemsplacering för socialtjänst, BVC, förskola och skola inklusive elevhälsa* som beskriver innehåll, former och ansvar i samarbetet mellan socialtjänst, barnavårdscentral, förskola och skola inklusive elevhälsa vid familjehemsplaceringar i och utanför Värmland. Som komplement till rutinen finns en blankett som socialtjänsten fyller i som information till skolan i samband med att ett barn placeras i familjehem.

Bedömning

Revisionsfråga 2: Finns det fastställda riktlinjer för hur samverkan ska ske på individnivå?

Ja.

Granskningen visar att det finns fastställda riktlinjer i form av en handlingsplan som beskriver hur samverkan mellan skola och socialtjänst ska ske på individnivå avseende orosanmälningar. Vidare finns ytterligare stödmaterial på förvaltningarnas gemensamma intranät som all personal har tillgång till. Därutöver finns också en riktlinje för samordnad individuell planering (SIP) och rutiner för skolpliktiga elever som vistas i ett hem för vård och boende (HVB). Genomförd granskning tyder på att samverkan på individnivå i huvudsak fungerar väl.

³ I både socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen finns bestämmelser om att en SIP ska upprättas om insatser från kommun och region behöver samordnas.

⁴ Hem för vård eller boende

Analys av behov av tidiga insatser

Revisionsfråga 3: Finns det analyser av behov av tidiga insatser riktade till barn som riskerar att fara illa? Har det utifrån gjorda analyser vidtagits åtgärder?

lakttagelser

Vid intervjuer beskrivs att man i Karlstad använder elevhälsodatabasen ELSA som består av insamlad data från elevens hälsobesök hos skolsköterskan. Syftet med ELSA är att följa alla elevernas hälsoutveckling över tid och i olika åldrar samt att få kunskap för att skolan ska bli en bra arbetsplats med fokus på alla elever. Alla elever i förskoleklass, årskurs 4 och 7 samt gymnasiet årskurs 1 erbjuds ett hälsobesök inklusive ett hälsosamtal hos skolsköterskan. Analyser av data i ELSA beskrivs ge underlag för utvecklingsarbete och prioriteringar av hälsofrämjande och förebyggande insatser i kommunen. Exempel som nämns vid intervju är att det bland annat är genom ELSA som man noterat att den psykiska ohälsan bland flickor i årskurs 4 ökar. Vidare beskrivs trender finnas inom droganvändning, vilket föranlett verksamheten att arbeta med drogförebyggande insatser.

Vidare deltar Karlstads kommun i forskningsprojektet SOFIA⁵-studien. SOFIA-studien är en longitudinell studie av barns sociala, beteendemässiga och fysiska utveckling och beskrivs ha det långsiktiga målet att ge kunskap om barns utveckling vilken ska kunna användas för att förbättra insatser och det praktiska arbetet kring barn. Studien startade år 2010 och är ett samarbete mellan Karlstads kommun, Karlstads universitet och Örebro universitet. Cirka 2000 barn har följts sedan de var 3-5 år gamla.

Intervjuade uppger att barn- och ungdomsnämnden dimensionerar kompetens och personal utifrån respektive skolenhets behov. Vidare beskrivs nämnden ha ett tydligt fokus på skolnärvaro samt tydligare uppföljning av barn i tidig ålder. Barn- och ungdomsnämnden vidtar åtgärder i form av att rikta resurser till områden med identifierade brister och utmaningar, bland annat avseende socioekonomi, bristande omvårdnad, hedersproblematik och bristande måluppfyllelse i skolan. Enligt *Riktlinjer för resursfördelning till kommunal verksamhet inom barn- och ungdomsförvaltningen 2021*, daterad 2021-01-01, delas ett grundbelopp ut utifrån antalet elev och årskurs. Vidare finns strukturtillägg per elev utifrån föräldrars utbildningsbakgrund, förekomst av försörjningsstöd och för elever födda utomlands. Nämnden har därutöver beslutat om en särskild resurs till vissa stadsdelar så som Kronoparken, Molkom, Vålberg och Väse.

Vid intervjuer beskrivs att analyser av behov hos målgruppen görs inom de samverkansforum som beskrivs i revisionsfråga 1. Inom respektive grupp görs nulägesanalyser i kommunen vilka utgör underlag för beslut om eventuella åtgärder. Exempel på åtgärder som initierats genom olika samverkansforum är socialtjänstens samverkan med polisen och skolnärvaroprojektet. Vidare pågår ett antal projekt i Karlstad som är riktade mot specifika grupper/geografiska områden. Exempel som nämns vid intervjuer är ett *toleransprojekt* i Vålberg som bygger på en riktad insats för att möta de ungdomar och grupper i skolan som det finns social oro kring. Vidare finns projektet *Tillsammans i Karlstad* som är en verksamhet som drivs av Folkbildarna i Värmland mellan *Ett öppnare Väst* (Gruvlyckan-Våxnäs), *Ett Öppnare Kronoparken* och *Ledarskapsakademin*. Verksamheten syftar till att tillsammans med samhällets föreningar, studieförbund och organisationer stärka förutsättningarna för barn, ungdomar och vuxna att hitta meningsfulla fritidsaktiviteter samt

⁵ SOFIA står för *Social och fysisk utveckling, insatser och anpassning*

att skapa mötesplatser och trygghet för alla invånare i området. På en av skolorna vi intervjuat är skolan med i projekt *Näktergalen* som innebär att studenter på Karlstads Universitet fungerar som mentorer åt elever i grundskolan.

I arbetsmarknads- och socialnämndens verksamhetsberättelse 2020 konstateras att den ökade sociala oron blir en utmaning för förvaltningen med anledning av covid-19-pandemin. Vidare framgår att det finns skäl att tro att studier på distans, hemarbete, ökad arbetslöshet, social distansering samt annat som varit annorlunda under året har stor påverkan på redan utsatta familjer. Under covid-19-pandemin har barn- och utbildningsnämndens arbetsutskott fattat flera beslut om tillfällig stängning och övergång till distansundervisning för grundskolan i Karlstad. Vid intervju med representanter från skolan beskrivs att rektorerna vid grundskolor där det finns oro fick ett uppdrag att särskilt följa barn som riskerar att fara illa. Exempel på arbetsutskottets beslut är 2021-06-07 §108 om tillfällig stängning och övergång till distansundervisning för årskurs 4 vid en av de intervjuade skolorna. Beslut i ärendet var att rektor gavs ett särskilt uppdrag att tillgodose behovet av omsorg för barn som behöver få särskilt stöd i sin utveckling av fysiska, psykiska eller andra skäl. Rektor gavs också mandat att fatta i enskilda fall fatta beslut om att undervisa elever på plats.

Vid intervjuer med representanter från både barn- och ungdomsförvaltningen samt arbetsmarknads- och socialförvaltningen framhålls att förvaltningarna identifierat ett behov av förstärkt föräldrastöd i Karlstads kommun. Det gäller föräldrar till barn i alla åldrar. Behovet av föräldraskapsstöd är också en av slutsatserna och behov som projektet skolnärvaroprojektet identifierat i sin slutsats. I skolnärvaroprojektets slutrapport går att utläsa att kommunens familjecentral arbetar för att stärka barnfamiljers nätverk, bredda föräldrautbildningen och samordna stöd till barnfamiljer, men bara till föräldrar med barn upp till 7 år och i dagsläget enbart i stadsdelen Rud. Verksamheten Tummen kompletterar med stöd till de familjer i Kronoparken, Rud och Våxnäs som har behov av att stärka skyddsfaktorer.

Bedömning

Revisionsfråga 3: Finns det analyser av behov av tidiga insatser riktade till barn som riskerar att fara illa? Har det utifrån gjorda analyser vidtagits åtgärder?

Ja.

I 5 kap. 1a § socialtjänstlagen finns bestämmelser om att socialnämnden (i Karlstads fall arbetsmarknads- och socialnämnden) ska verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden. Detta innebär bland annat aktivt arbeta för att uppmärksamma och förebygga ogynnsamma miljöer och situationer.

Granskningen visar att analyser av behov av tidiga insatser sker bland annat med stöd av elevhälsodatabasen ELSA och i respektive samverkansforum. Utifrån ovanstående analyser har särskilda åtgärder i kommunen vidtagits, exempelvis skolnärvaroprojektet. Respektive skolenhet tilldelas resurser utifrån barn- och ungdomsnämndens beslutade resursfördelning som riktar särskilda medel till områden/elever med identifierat behov.

Sammantaget är vår bedömning att det i huvudsak finns strukturer och arbetssätt för att uppmärksamma behov och se över insatser. Utifrån genomförd granskning kan vi dock

konstatera att man i kommunen - både inom skolväsendet och inom socialtjänsten - identifierat ett behov av ett förstärkt föräldrastöd till föräldrar med barn i alla åldrar. Några vidtagna åtgärder utifrån just detta behov har vi dock inte noterat.

Uppföljning av arbetet

Revisionsfråga 4: Följs resultatet av arbetet inom området upp?

lakttagelser

I Karlstads kommun ska uppföljning ske genom en samlad uppföljning med helårsprognos var fjärde månad, ett delårsbokslut efter årets åtta första månader samt en årsredovisning när året är slut.

Barn- och ungdomsnämnden hade inom ramen för sin internkontroll år 2020 en kontroll avseende skolans arbete med orosanmälningar. Kontrollen avsåg om orosanmälningar görs enligt beslutad rutin. Av återrapporteringen av den interna kontrollen framgår att det finns mindre avvikelser inom området. Som ett resultat av avvikelserna föreslås ett antal förbättringsåtgärder som också godkändes av nämnden 2021-02-24 § 29. Exempel på åtgärder var att aktualisera den handlingsplan⁶ som arbetats fram.

Barn- och ungdomsnämndens rapportering av delårsrapport 2021 innehåller en redogörelse av nämndens bidrag till måluppfyllelse. Ett av nämndens mål är att *Stärka områdesbaserad samverkan och samarbete kring barn och unga med fokus Kronoparken och Vålberg*. I uppföljningen omnämns ett antal insatser som pågår för att öka tryggheten. Bland annat att fler samarbetsformer med polis samt arbetsmarknads- och socialförvaltningen har initierats och stadsdelsmöten implementeras i flera stadsdelar. Vidare anges att rektorer och elevhälsopersonal har arbetat medvetet för att identifiera de barn och elever som kan ha påverkats negativt av den pågående pandemin.

Socialnämnden följer vid delårsrapport 2021 upp sitt mål om att *Stärka det områdesbaserade arbetet genom ökad samverkan och samarbete kring barn och unga - fokus Kronoparken och Vålberg/Edsvalla*. Av uppföljningen framgår att fältverksamhetens arbete och insatser utgör förvaltningens huvudsakliga del i det områdesbaserade arbetet. Vidare uppges att det områdesbaserade projektet *Tillsammans i Karlstad* skapar en meningsfull fritid för barn och unga. Vidare har socialnämnden ett mål om att *Uppväxtvillkoren för barn och unga ska vara goda*. Som en del i uppföljningen omnämns det kommungemensamma skolnärvaroprojektet och *Ett öppnare väst* som ett led i arbetet som nämndes under revisionsfråga 3.

Enligt intervjuade följer arbetsmarknads- och socialförvaltningen upp statistik över vari från orosanmälningarna inkommer (bland annat skola/barnomsorg, elevhälsa eller förskola). Detta görs med intervallerna januari-mars, januari-juni, januari-september och sedan på helårsbasis. Enligt uppgift i granskningen rapporteras denna statistik till nämnden i samband med delårsrapport och årsredovisningar.

Som tidigare nämnts har en slutrapport av skolnärvaroprojektet tagits fram. Både barn- och ungdomsnämnden och arbetsmarknads- och socialnämnden har tagit del av slutrapporten som en informationspunkt vid sammanträde 2021-06-16 respektive 2021-09-22.

⁶ Gemensam handlingsplan - Gemensam riktlinje kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa”

Den gemensamma handlingsplanen kring barn och unga som riskerar att fara illa ska följas upp en gång per år. Enligt intervjuade har handlingsplanen gemensamt setts över av de ingående verksamheterna.

Ingen samlad uppföljning kring samverkan i stort genomförs. Det finns inga särskilda direktiv för på vilket sätt uppföljning av samverkan mellan de nämnder som omfattas av granskningen ska ske vad gäller exempelvis vad som fungerar bra och vad som kan behöva förbättras.

Bedömning

Revisionsfråga 4: Följs resultatet av arbetet inom området upp?

Ja.

Barn- och ungdomsnämnden samt arbetsmarknads- och socialnämnden följer upp sina respektive verksamheter i enlighet med kommunens övergripande uppföljningsprocess. Därigenom tar nämnderna del av uppföljning kopplat till respektive nämnds mål om att stärka den områdesbaserade samverkan och samarbete kring barn och unga samt socialnämndens mål om att barns uppväxtvillkor för barn och unga ska vara goda. Nämnderna får på så sätt information om pågående gemensamma insatser i kommunen, vilket vi bedömer som positivt. Vidare har en särskild uppföljning och utvärdering av skolnärvaroprojektet skett, som också rapporterats till barn- och ungdomsnämnden samt arbetsmarknads- och socialnämnden.

Sammantaget är vår uppfattning att nämnderna i stort följer upp det arbete som bedrivs kring barn som riskerar att fara illa. I sammanhanget noterar vi dock att det inte finns några rutiner för systematisk uppföljning av hur samverkan mellan barn- och ungdomsnämnden samt arbetsmarknads- och socialnämnden fungerar.

Samlad bedömning

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att barn- och ungdomsnämnden och arbetsmarknads- och socialnämnden *i allt väsentligt* säkerställer en ändamålsenlig samverkan för barn och unga som riskerar att fara illa.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Finns det tillräckliga strukturer och riktlinjer för samverkan på övergripande nivå mellan aktörer inom kommunen?	Ja Vi kan i granskningen konstatera att det i Karlstads kommun finns dokumenterade strukturer för samverkan på övergripande nivå i form av samverkansorganet <i>Samverkan barn och ungdom</i> . Vidare finns en samverkan genom direktörsgruppen <i>Mjuka gruppen</i> . Utöver dessa har exempelvis skolnärvaroprojektet bedrivits utifrån ett identifierat behov av åtgärder för att komma tillrätta med problematisk skolfrånvaro, som i sig utgör en riskfaktor för barn och unga. Även om vår granskning fokuserar på samverkan mellan aktörer inom kommunen noterar vi att det även finns dokumenterade strukturer för samverkan med regionen i frågor som rör barn och unga som riskerar att fara illa.	
2. Finns det fastställda riktlinjer för hur samverkan ska ske på individnivå?	Ja Granskningen visar att det finns fastställda riktlinjer i form av en handlingsplan som beskriver hur samverkan mellan skola och socialtjänst ska ske på individnivå avseende orosanmälningar. Vidare finns ytterligare stödmaterial på förvaltningarnas gemensamma intranät som all personal har tillgång till. Därutöver finns också en riktlinje för samordnad individuell planering (SIP) och rutiner för skolpliktiga elever som vistas i ett hem för vård och boende (HVB). Genomförd granskning tyder på att samverkan på individnivå i huvudsak fungerar väl.	

3. Finns det analyser av behov av tidiga insatser riktade till barn som riskerar att fara illa? Har det utifrån gjorda analyser vidtagits åtgärder?

Ja

Granskningen visar att analyser av behov av tidiga insatser sker bland annat med stöd av elevhälsodatabassen ELSA och i respektive samverkansforum. Utifrån ovanstående analyser har särskilda åtgärder i kommunen vidtagits, exempelvis skolnärvaroprojektet. Respektive skolenhet tilldelas resurser utifrån barn- och ungdomsnämndens beslutade resursfördelning som riktar särskilda medel till områden/elever med identifierat behov. Sammantaget är vår bedömning att det i huvudsak finns strukturer och arbetssätt för att uppmärksamma behov och se över insatser. Utifrån genomförd granskning kan vi dock konstatera att man i kommunen - både inom skolväsendet och inom socialtjänsten - identifierat ett behov av ett förstärkt föräldrastöd till föräldrar med barn i alla åldrar. Några vidtagna åtgärder utifrån just detta behov har vi dock inte noterat.

4. Följs resultatet av arbetet inom området upp?

Ja

Barn- och ungdomsnämnden samt arbetsmarknads- och socialnämnden följer upp sina respektive verksamheter i enlighet med kommunens övergripande uppföljningsprocess. Därigenom tar nämnderna del av uppföljning kopplat till respektive nämnds mål om att stärka den områdesbaserade samverkan och samarbete kring barn och unga samt socialnämndens mål om att barns uppväxtvillkor för barn och unga ska vara goda. Nämnderna får på så sätt information om pågående gemensamma insatser i kommunen, vilket vi bedömer som positivt. Vidare har en särskild uppföljning och utvärdering av skolnärvaroprojektet skett, som också rapporterats till barn- och ungdomsnämnden samt arbetsmarknads- och socialnämnden.

Sammantaget är vår uppfattning att nämnderna i stort följer upp det arbete som bedrivs kring barn som riskerar att fara illa. I sammanhanget noterar vi dock att det inte finns några rutiner för systematisk uppföljning av hur samverkan mellan barn- och ungdomsnämnden samt arbetsmarknads- och socialnämnden fungerar.

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning vill vi lämna följande rekommendation:

- Att se över möjligheten att erbjuda stöd i föräldraskapet till föräldrar med barn i alla åldrar och i hela kommunen.

2021-11-10

Lars Dahlin

Erika Brolin

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org. nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Karlstads kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av beslut projektplan. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.